

»Tudi mojstvom in mojstricam je nedeljski pouk zelo po godu, ker imajo mirno zavest, da so njihovi vajenci pri šolskem pouku, ko bi sicer popolnoma prosti pohajkovali po ulicah in tukajšnji okolici. Za tedenski počitek pa mladini nedeljski popoldan tudi zadostuje.«

Taki argumenti jemljejo vsemu, kar je v tem rešenju še povedanega, polovico verdostojnosti. Kdor na stvar tako gleda, tudi ne bo našel potrebne energije, da bo šel odstranjevati ovire, če res postojajo.

Mi smo pa mnenja, da nedelja popoldan ni čas, ko pohajajo vajenci običajno po okolici. Če o pravici do svobodnega razpolaganja z nedeljo, ki jo reklamirajo zase mnogi vajenci že iz verskih ozir, tudi ne govorimo, bo gotovo mnogo vajencev, ki bi pogledali v nedeljo popoldan tudi v knjigo ali časopis ali pa bi ponovili, kar so se med tednom v obrtni šoli naučili, zlasti če bi jih k temu njih vzgojitelji z ljubeznijo navajali. V ta pravico bi morala iti prava skrb za vajence. Če se vporabi nedelja tudi za to, da se pozabavajo vajenci, — še polotroci, — med svojimi vrstniki pri igri, pa to zopet ni tak greh, kakor si to kdo predstavlja, temveč potreben odmor, razvedrilo.

To bi bili razlogi de lege ferenda.

V dani situaciji pa bi izvršujoče oblasti ne smele pozabiti, da obstajajo o vsem tem že pozitivni zakoni. V dobrih starih časih bi bilo popolnoma nemogoče, da bi postavljali

izvršujoči organi svoje nazore na mesto jasnih pozitivnih zakonov.

Naš zakon o zaščiti delavcev predpisuje popolnoma določeno, da morajo imeti vsi pomožni delavci vsak teden 36 ur prosto. Ako bi se vršil toraj kje nedeljski pouk v nedeljo popoldan, bi se moralo dati vajencu med tednom pol dne prosto. Naš zakon ima tudi striktno predpise o zakonitem delovnem času. Ta zakoniti delovni čas se s šolskim poukom ne sme prekoračevati.

Ako bi se dajal vajencem med tednom nadomestni počitek, bi izgubil nedeljski šolski pouk namah vse zagovornike, ki jih danes še ima.

Nadomestni počitek med tednom je seveda pri vajencih po večini sploh neizvedljiv. Oblast, ki ne bi mogla zabraniti nedeljskega pouka, bo mogla tak nadomestni počitek še manj osigurati.

Iz teh razlogov ugovarjamo z vso odločnostjo, da je postavljen v osnutek uredbe o organizaciji strokovno nadaljevalnih šol protizakoniti čl. 12.

Pouk traja po 8 ur na teden in po 2 uri v vzornih delavnicah, kjer te postojajo. Pouk se vrši po štiri ure ob nedeljah in praznikih, ako so delavnice predpoldne zaprte...

Odpri delavnice ob nedeljah popoldne so torej lahko razlog, ki je jačji, ko vse organizacijske težave pri organizaciji šolskega pouka! Tozadevni pozitivni zakoni pa naj samih odprtih delavnic ne odtehtajo!

Splošne vesti

UČITELJSTVO V BORBI PROTI TUBERKULOZI.

Ogromno število žrtev, ki jih pri nas v Jugoslaviji še vedno zahteva jetika leto za leto, glasno kliče na branik nas vse. Goto-to: poklicani so v prvi vrsti zdravniki, toda problem jetike je daleč več kot samo vprašanje zdravniške vede in organizacije. Pobjanje te bolezni, široko zasnovana borba proti njej, je nemogoča brez sodelovanja vseh, prav posebno pa tudi učiteljstva in šole.

To so uvideli tudi prireditelji prvega jugoslovanskega protituberkuloznega kongresa, ko so kot eno glavnih tem socialno-higienškega značaja določili: »Šola in tuberkuloza« in kot koreferenta za to predavanje pridobili zastopnika JUU.

Dejansko se nam vsiljuje na vsakem koraku ogromen pomen, ki ga ima šola na razširjenju te prave ljudske kuge. Številna opazovanja šolskih zdravnikov so brezdvomno dokazala, da se jetika porazno širi po šolah povsod tam, kjer omogočajo slabe splošno higienške prilike, posebno pa navzočnost bolnega otroka ali učitelja okuženje tako silno občutljivega otroškega organizma. Nič manj ni znano, kako zelo razsaja ta bolezen med učiteljstvom samim, kar bi moralo že iz čisto sebičnih ozir, vzbujati organiziran odpor učiteljstva proti njej.

Toda še bolj kot v slabem, bi mogla in bo morala šola vplivati na širjenje jetike v dobrem smislu. Zavedno in vestno upoštevanje pravil in smernic protituberkulozne borbe od strani učiteljstva med podukom in izven šole bi stvari moglo silno koristiti. Ravno tu pa še manjka prave krepke volje za delo, bodisi iz strahu pred težavnostjo načetih vprašanj, bodisi iz občutka, da je protituberkulozna borba bolj stvar zdravnika in zdravstvenih ustanov, bodisi tudi radi tega, ker mnogi že sedaj vzdihujejo pod bremenom preobilo odmerjenega šolskega in izvenšolskega dela. Vendar sem pa imel ponovno priliko videti ogromno zanimanje ravno učiteljstva za protituberkulozno delo, treba je

samo nanj opozarjati, pokazati v kako visoki meri ravno mi zdravniki cenimo sodelovanje učiteljstva, v katerem vidimo eno najjačjih jamstev za končni uspeh.

Poglabljati zanimanje in razumevanje za protituberkulozno akcijo, podajati smernice in navodila za to delo, pokazati možnosti, kako se učiteljstvo samo lahko obrani jetike, v jedru pa skrb za zdravje sedanjega in bodočega rodu, v kateri prednjačiti je ponosna naloga učiteljskega stanu, vse to je dalo povod za izbiro glavne teme letošnjega kongresa.

Zato naj se ga udeleži, kdor le more. Letošnji protituberkulozni kongres, prva javna manifestacija protituberkulozne borbe v Jugoslaviji, hoče in mora postati začetek boljše, zdravejši bodočnosti. Učitelji, hitite nam na pomoč!

Dr. R. Neubauer.

— Prvi jugosl. protituberkulozni kongres se vrši v Ljubljani dne 11. in 12. t. m. Predavanja o temi: »Šola in tuberkuloza« se vrše v soboto dne 12. dopoldne ob 9. ure naprej v dvorani Delavske zbornice, Ljubljana, Miklošičeva cesta. Predavatelji: dr. I. Matko, A. Skulj, dr. V. Savič, dr. J. Prodan.

Učitelji udeleženci kongresa plačajo na železnica četrtinsko vožnjo.

Informacije in prijave pri: Kongresni pisarni, Miklošičeva cesta 20.

— Namestitve učiteljskih abiturientov. Prosvetni minister je podpisal odlok o namestitvi približno 500 novih učnih moči iz vrst učiteljskih abiturientov. Poleg drugih so bili sprejeti v učiteljsko službo vsi moški kandidati iz dravske banovine, ki so imeli vložene prošnje.

— Vsi učitelji — dnevničarji zvaničniki, ki še niso vložili prošnje za sprejem v državno službo, se v lastnem interesu opozarjajo, da pravilno opremljeno prošnjo za sprejem v državno službo takoj vložijo pri kraljevski banski upravi v Ljubljani.

— K »Redukciji draginskih doklad.« »Učiteljski tovariš« od 19. aprila t. l. je priobčil pregledno tabelo o redukciji draginskih

doklad, kateri je predljal med drugim sledečo zelo aktualno in iskreno objektivno pripombo: »... toda dozdeva se nam, da ni pravično, da bi vse breme finančnih težkoč prenašale le poročene uradnice.« — Vsak pravičljuben in nepristransko usmerjen državljan, posebno pa še državni uslužbenec, bo zgoraj navedene besede iskreno podčrtal, ako ni v njegovem srcu skrit kotiček, v katerem bi se vtihotapljala zavist in škodoželjnost. Pa še na to je treba opozoriti: Med letom 1923. in 1931. upokojeni državni uslužbenici (ke) imajo dokaj nižje stalne prejemke (položajna plača itd.), a višjo draginsko doklado nego oni po novem uradniškem zakonu 1931. upokojeni oziroma še aktivni uradniki (ce). Zato bodo s to redukcijo med 1923. in 1931. upokojene poročene državne uslužbenke malo da ne dvakrat huje prizadete, da bodo na slabšem, kakor so staroupokojenke. Pa še to: Ako ima mož bruto prejemkov mesečno 1600 do 2500 Din, še ostane ženi državni uslužbenki vsaj 25% draginske doklade, sicer pa odpade vsa. N. pr. vsi šolski upravitelji, upokojeni med 1923. in 1931. imajo mesečno bruto prejemek 2510 Din. Radi teh 10 Din več naj sedaj izgubi soproga še borih 25% draginske doklade. Vsaj drobce pod 50 naj se ne upošteva. Sicer pa lahko zaupamo nad vse agilni upravi Učiteljskega združenja in uvidevnosti naše vlade, da se bodo ti pomotoma nastali nedostaki čimprej popravili. Gotovo se tudi ne bo hotelo razbijati uradniške družine, ako hčerka ali sin drž. uslužbenec slučajno stanuje pri starših in plačuje hrano in sobico. »Ogledal sem v življenju mnogo sveta, najlepše, najljubše je vendar doma,« pravi Stritar. Ljubo doma, kdor ga ima! Iz obitelji, družine klije globoka ljubezen do naroda in domovine.

Obdravski.

— Proti vpeljavi nedeljskega pouka na obrtno nadaljevalnih šolah. Strokovna komisija za Slovenijo kot oblastni odbor URSSJ sklicuje v četrtek, dne 3. maja t. l. ob pol 8. uri zvečer v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani zborovanje vajencev in njihovih staršev. Vabilo navaja: »Nova uredba Ministrstva trgovine in industrije namerava upeljati nedeljski pouk, kar sedaj ni v veljavi. S tem bi se prikršljaj vajencem nedeljski počitek. Da se to ne zgodi, morate glasno povedati in zahtevati, da se Vam ne sme kršiti nedeljski počitek in da mora biti šolski pouk med tednom bodi v dopoldanskih ali popoldanskih urah, nikakor pa ne v večernih urah, ker se Vam s tem krši nočni počitek. Stroške za učila pa morajo nositi občina, država in delodajalec.«

— »Društvo za zgradbo obmorskega učiteljskega doma v Omišlju ima v nedeljo dne 6. maja ob 10. uri dopoldne na Ledini (Ljubljana, I. mest. deš. šola) svoj redni občni zbor. Ker je to zborovanje odločilno za hitro realizacijo naše ideje, se ga sigurno vsi udeležite. Vabljeni so seveda tudi nečlani — prijatelji letovišča ob morju. Dnevni red občnega zbora je bil objavljen v zadnji številki našega lista.

VARČEVANJE JE VEDNO NA MESTU.

Kdor ima voljo in možnost za štedenje, naj pristopi v krog ustanovnikov »Obmorskega učiteljskega doma«!

Vsak riziko je izključen, ker bomo gradili dom le z lastnim kapitalom in z lastnimi razpoložljivimi sredstvi v obliki štedenja. Mesečne prispevke bo določil občni zbor dne 6. maja t. l.

Zato so vsi dosedanji člani in drugi interesi vabljeni, da se udeležijo občnega zbora v čim večjem številu.

vsem prešla v kri tista takrat še bolj »nova« zahteva, da uči v šoli življenje samo z vsemi svojimi utripi in z vsemi svojimi zahtevami.

O »Mladi Jugoslaviji« sami pa kaj več, kadar jo bomo sodili lahko po večjih številkah; za zdaj bi se smelo priporočiti le to, naj jo uredniški odbor urejuje po zgledu najboljših informativnih listov dnevnikov.

Beograd, 29. III. 1934.

Pavle Fleré.

Tone Gospari, urednik »Razorov«: V »Učiteljskem tovarišu« me je v poslednjih številkah posebno zanimala »literarna pravda« med mlad. revijo in mlad. časopisom. Z zadoščenjem sem ugotovil, da je med učiteljstvom veliko in spontano zanimanje za to vprašanje, in ne zdi se mi prava resolucija sreskega društva v Murski Soboti, ki zahteva omejitev prostora v glasilu za poročanje o mlad. slovstvu. Vemo, da so nekatere naše učne knjige — posebno čitanke — za sedanjajo dobo slabe. Ne glede na to, ali naj bosta mlad. revija in mlad. časopis uporabljiva tudi kot razredno čtivo, sta torej danes za naše šole nenadomestljiva. Sama ugotovitev, da je čitanka slaba, je premalo! Treba je nadomestila, ki naj da mladini res nekaj najboljšega, kar more ustvariti organizacija. In v tem vprašanju vidim neprimerno večjo važnost kot pa v obširnem razpravljanju o društvenih zborovanjih. Saj je vendar učenčevstvo čtivo (v šoli in izven šole) najvažnejši faktor za njegovo vzgojo in razum. In da bi se učiteljstvo temu ne posvetilo z vsemi svojimi močmi in do kraja? Narobe je res! Problem izvenšolskega čtiva (»Naš rod«, »Zvonček«, »Vrtec«, »Razore« itd. smatram poleg vseh naših dnevnikov in tednikov za izvenšolsko čtivo, kljub temu, da ga učiteljstvo uporablja tudi v šoli!) je tako važen, da bi morala izvesti organizacija že davno med mladino statistični plebiscit, ki naj bi osvetlil: kaj vse danes mladina čita, v kateri starostni dobi se zateka k političnim dnevnikom, katere rubrike posamezni najrajši in največ čitajo, kje

Cenjene šolske uprave, katere namerava-jo napraviti šolske majske izlete v našo belo Ljubljano, naproša

AUTOMATIČNI BUFFET »DAJ-DAM« na Aleksandrovi cesti,

naj ne pozabijo posetiti istega s svojimi malčki, ki postreže z vsem primernim po izredno nizkih cenah od 1 Din do 3 Din.

— Občni zbor Učit. samopomoči v Mariboru. Zadržniki US ste prejeli po pošti (z zadnjo položnico) računski zaključek za leto 1933. in tiskano vabilo na občni zbor, ki se bo vršil 13. maja 1934. v učiteljski šoli v Mariboru. Podpisani Vas vse zadržnike iz Maribora, okoliških srezov in vse one iz oddaljenih krajev, ki imate za ta dan priliko za obisk Maribora, najlepše povabim, da se udeležite našega občnega zbora. S seboj prinesite računski zaključek in pravilnik, ki je natisnjen v tej številki »Učit. tovariša«.

Iv. Kocijančič.

— Razpis učiteljskih služb. V banovinskem Domu sirotne dece v Negotinu (Krajin, moravska banovina) so potrebni: 1 vaspitač VIII. skupine, 1 vaspitačica IX. skupine in 2 zabavilji — vsi kot uradniki pripravniki. Vsi se namestijo takoj kot dnevničarji z mesečno plačo do 1000 Din, prostim stanovanjem in oskrbo. Kasneje se imenujejo za uradniške pripravnike (v banovinski službi). Zahtevajo se resne in marljive osebe, ki bi hotele ostati stalno na svojem mestu. Reflektantje za ta mesta naj se javijo JUU, sekcija Ljubljana, najkasneje do 15. t. m.

— Mladinski zbor osnovne šole v Šoštanj. Ob prireditelji v četrtek, dne 10. maja t. l. ob 15. uri v Sokolskem domu pevski koncert. Za šolsko mladino bo koncert v sredo, dne 9. maja popoldne ob 15. uri. Zbor vodi tov. Vreže.

— Koncert Dolnje Lendavskega mladinskega pevškega zbora. Zopet nov mladinski pevski zbor po vzgledu Trboveljskega slavčka se je ustanovil v tek. šol. letu v Dolnji Lendavi v obmejni pokrajini, kjer je vzgoja mladine na narodno pevskem polju zelo velike važnosti. Ustanovil ga je tov. Ljubič Viska, svoječasni pevec pri UPZ s podporo vsega učiteljstva na osnovni šoli. Že prvi nastop, ki se je vršil 21. IV., je pokazal energijo pevovodje in veliko ljubezen dece do petja. Število 90 nastopajočih malčkov je osvojilo srca za našo lepo pesem in jo podalo z vsem veseljem. — Glavni vaji in koncertu je prisostvoval poleg odličnih oseb iz Dolnje Lendave tudi pevovodja Trboveljskega slavčka tov. Šuligoj, da je izbral pesmi, s katerimi bo nastopil tudi ta zbor na dnevih naše mladinske glasbe 3. junija v Ljubljani. Zeleti bi bilo, da se zbor razširi tudi na meščansko šolo, da deca, ki preide na ta zavod, ostane tudi nadalje pri zboru.

— Maturantje mariborskega moškega učiteljskega doma. Po maturi smo sklenili, da se ob petletnici snidemo, pa ni bilo odziva. Z več tovariši sem govoril o tej zadevi in so izrazili željo, da se letos ob 10letnici le snidemo in sicer ob priliki Mariborskega tedna. Vse potrebno bi pripravili v Mariboru živeči tovariši. V svojo sredo bi radi dobili tudi one sošolce, ki niso v učiteljski službi. Eventualne želje in prijave naslovite na: Vladimir Bertančelj, strok. učitelj, Maribor, deška meščanska šola.

— Dežnik je zamenjal pomotno na višnjegorskem zborovanju dne 21. aprila t. l. tov. Žerjav Albert, učitelj iz Trbovelj. Kdor ima njegovega, naj ga odpošlje tov. Župančiču v Litijo, nakar dobi svojega.

Anketa o mladinskem tisku

Pavle Fleré, pedagog in mladinski pisatelj: O stvari bi spregovoril tudi sam že takrat, ko so o tem pisali drugi v »Učit. tov.«, pa sem dobil »Mlado Jugoslavijo« v roke šele sedaj in sem tako šele sedaj deloma informiran, za kaj gre. Pravim: deloma. Zaradi preobloženosti s poslom ravno v poslednjem času zadeve v javnosti nisem mogel zasledovati tako, kakor zasluži od nas vseh, direktnih stikov pa s tovariši, ki so pokrenili vprašanje »Mlade Jugoslavije«, žal nimam. Zato tudi ne vem, če nisem sam napravil kakih napaknih zaključkov; mislim pa, da ti ne bodo motili, ker teh nekaj besed, ki jih hočem o »Mladi Jugoslaviji« izpregovoriti, so samo načelne misli o takih zadevah.

Če se ne motim, je vprašanje to-le: Ali »Naš rod« ali »Mlada Jugoslavija«. Dejal bi bil, opuščati dobro uveden beletistični list zato, da pride na njegovo mesto novinski list. Potreba je ista za prvi in drugi: za prvi iz razloga, iz katerih se izdajajo revijalni listi, za drugi iz razlogov, iz katerih se izdajajo novinski listi (dnevnik, tednik). Prvi in drugi list se lahko samo dopolnjujeta, ne moreta pa se zamenjavati.

Vprašanje: Ali »Naš rod« ali »Mlada Jugoslavija«. — bi tedaj za mene bilo brezpredmetno. Na prvi »poizkusni« številki »Mlade Jugoslavije« pa vidim, da stoji natiskano, da je ta list priloga »N. r.« To kajpada stvar popolnoma izpremeni, je pa — po mojem mnenju — ne izboljša. Zato ne, ker postavlja načelo na glavo. Da se razumemo v tem, si moramo biti na jasnem, kaj je bistvo revije in kaj novine. Revija, bodisi beletistična ali znanstvena, prinaša spise, ki reklamirajo zase trajno vrednost, zahtevajo zase poglavitve — zato so roki izhajanja revij lahko

daljši (mesečniki, trimesečniki, polletniki); novina nam prinaša aktualne novice in njena naloga je predvsem: kolikor mogoče hitrejša informacija. Zato danes že po deželi tehnik odstopa mesto dnevnika.

Spričo teh nalog sme novinski list imeti za prilogo revijo (kakor je n. pr. »Jutro« svojčas imelo prilogo »Življenje in sveto«), katero si čitatelj prihrani »za takrat, ko bo čas«, ni pa v redu, da bi revija imela za prilogo novinski list; tudi ne vem, ali je kedaj kje kaj takega bilo. Zato:

Za »Mlado Jugoslavijo« bi bilo — po mojem — najboljšo, če bo docela neodvisna; ako pa se veže na »Naš rod«, naj se veže na prirodni in logični način, t. j. da bodi »Naš rod« revijalna priloga novinskemu listu »Mladi Jugoslavija«, ne pa narobe. Kajti: »Mlada Jugoslavija«, če se obdrži, se kot novinski list ne sme izdajati mesečno; če hoče namreč biti novinski list, mora prevzeti tudi najpoglavitejši atribut teh listov, t. j. čim hitrejšo informiranje. Za to pa sme biti najmanj tednik.

S tem bi lahko končal; v »Učit. tov.« pa sem čital, da se lomi kopje tudi za neko načelno vprašanje, ali je novinski list za mladino potreben ali ne. Spominjam se, da smo prav pred dvajsetimi leti reševali v »Domačem ognjišču« vprašanje: Ali in kedaj naj damo našim otrokom v roke političen časopis — pa smo bili takrat zlasti spričo tona, ki je v tistih časih vladal v naših političnih listih, enoglasno proti takemu dajanju; a vsi smo bili za to, naj bi se ustanovil za otroke list, ki bi jih obveščal iz življenja doma in po svetu in o tem življenju. In ne vem, če se ne motim da bi bili že takrat napravili čisto samostojen poizkus takega lista, ako — bi se o tem ne bili menili ravno v letu 1914.

Če pa smo imeli ustanovitev mladinskega informativnega lista za kulturno potrebo pred dvajsetimi leti, se vendar ne bomo danes vpraševali, ali je to potreba, ko je čas s svojimi kulturnimi potrebami v vse hitrejšem tempu kakor je bil takrat, in ko nam je že

dobe dnevniki itd. itd. Izid tega plebiscita bi sicer ne bil popolnoma veren, toda najbrž bi nas iznenadil in prepričal, da moramo takoj preokreniti, ter bi nam dokazal, da tudi mladina rabi nujno svoj tednik, ki naj jo vodi in naj ji nadomesti na eni strani čitanke, na drugi strani pa naš politični dnevnik, kateri se največkrat lovi zaradi rentabilnosti za raznimi krvavimi, tihotapskimi in drugimi za vzgojo silno škodljivimi senzacijami.

Zato naj ostanejo — mislim — vse mladinske revije zgolj za nižjo starostno stopnjo in naj se temu primerno preuredi, odraščajoča mladina (višje nar. šole, meščanske šole in nižje srednje šole) pa naj dobi skupen tednik pod spretnim in izkušenim vodstvom najboljših književnikov in pedagogov iz omenjenih šol.

Dr. Karel Osvald, univerzitetni profesor: Ali naj dalje izhaja »Naš rod« ali pa se naj nadomesti z »Mlado Jugoslavijo«? Na to bi imel odgovoriti.

Pa pravim takole. Nepremakljivo ko pohorski granit mi stoji prepričanje, da je največji vzgojniški slovenskega človeka, odraslega in rastočega, vse do današnjega dne — France Prešeren. In ta »obraznik imenitni« je i glede gorenjega vprašanja že povsem zanesljivo pokazal »pot pravos«, ko je v miselnosti na moč globokem sonetu o »kašji« dejal:

Po pameti je taka sodba naša: ak je od kafe kawa boljga žita in bolj' obdelana in bolj polita, naj se ne piše kafa, ampak kawa.

Ne gre namreč za to ali vsaj ne največ za to, v kaki obliki (čitanka, literarni list, časopis) šola presajaj mladini v dušo obrazovne dobrine raznih vrst. Ampak kaj bi naj nudila dečku in deklici, da si opodobi dušo ter da v njej »kali, kar zlahtnega je, žene zale« — to je in bodi tukaj glavno vprašanje. In to bo treba pred vsem drugim uvaževati ob odločevanju — ali eno ali drugo ali pa oboje.